Programma vrijetijdseconomie

Gemeente Gilze en Rijen

GEMEENTE Gilze en Rijen

Colofon

©Bureau voor Ruimte & Vrije Tijd,
Programma vrijetijdseconomie Gilze en Rijen, oktober 2024

Opdrachtgever

Gemeente Gilze en Rijen
Michelle Hillebrand

Auteurs

Bureau voor Ruimte & Vrije Tijd
E. (Ellen) Ruiter
N. (Natasja) Sonderen
F. (Fleur) Brinkmann
C. (Cindy) Gelderman
J. (Jan Jaap) Thijs

Bureau voor Ruimte & Vrije Tijd
Oude Kraan 72 – Unit 320
6811 LL Arnhem
Tel: 06 1160 6286
Mail: ruiter@ruimteenvrijetijd.nl
www.ruimteenvrijetijd.nl

Beeldmateriaal

Gemeente Gilze en Rijen, Toerisme de Baronie en Bedrijfsfotografie Brabant

GEMEENTE Gilze en Rijen

Inhoud

Voorwoord 4

Programma Vrijetijdseconomie Gemeente Gilze en Rijen Samenvatting 5

1. Gilze en Rijen, nu en in de toekomst 7
   - 1.1 Gilze en Rijen in 2024 7
   - 1.2 Droombeeld 8
   - 1.3 Totstandkoming programma 9
   - 1.4 Relatie tot omgevingsvisie 9
   - 1.5 Leeswijzer 9

2. De bouwstenen 11

3. SWOT 17

4. Ambitie en speerpunten 18
   - 4.1 Ambitie: een groene bestemming 18
   - 4.2 Speerpunten 18
     - Speerpunt 1. Gilze en Rijen ontwikkelen als recreatieve toegangspoort voor de regio 19
     - Speerpunt 2. Ruimte bieden voor (aanbod)ontwikkeling 20
     - Speerpunt 3. Het uitdragen en vertellen van de verhalen uit de rijke historie 21
   - 4.3 Ontwikkelkansen 22
   - 4.4 Uitgangspunten en randvoorwaarden 25

Bijlage 1. Leefstijlvinder 27

GEMEENTE Gilze en Rijen

Voorwoord

Elke dag ervaar ik als inwoner van onze gemeente hoe groen en natuurlijk onze omgeving is. Tussen de twee levendige steden Breda en Tilburg in, besef je elke dag weer hoe fijn het is om je vrije tijd in onze gemeente door te brengen.

Het aanbod in onze gemeente blijft verrassend. Met mijn hond Dexter ben ik regelmatig in de bossen te vinden, waar we samen wandelen en hardlopen. We genieten van de rustige bospaden, zó dicht bij huis. Ook stap ik graag op mijn fiets en rijd ik steeds weer naar een ander prachtig hoekje van onze gemeente. De vele wandel- en fietspaden vertellen de verhalen: de Napoleonroute in Hulten, de oeroude boomput in Gilze, de sporen van Kamp Rijen of de rijksmonumenten in Molenschot. Allerlei verhalen die ons verleden tot leven brengen.

Deze rijke historie en ons gevarieerde vrijetijdsaanbod maken Gilze en Rijen niet alleen tot een aantrekkelijke plek om te wonen en te werken, maar nodigen ook bezoekers uit om de verborgen schatten van onze regio te ontdekken. Ik ben er trots op dat we zoveel te bieden hebben.

Maar onbekend maakt onbemind. Juist omdat ons vrijetijdsaanbod zoveel te bieden heeft, verdienen deze schatten meer aandacht, juist ook onder onze eigen inwoners. Dit programma is bedoeld om die verhalen te vertellen en nieuwe routes te ontdekken die we samen kunnen bewandelen.

Veel inwoners, ondernemers en onze partner Toerisme de Baronie hebben hun waardevolle inzichten en ideeën gedeeld om dit programma vorm te geven. Mijn dank daarvoor!

Ik kijk ernaar uit om samen verder te bouwen aan een vrijetijdsaanbod dat ons prachtige, groene gemeente Gilze en Rijen nog verder op de kaart zet.

Derk Alssema
Burgemeester Gilze en Rijen
Portefeuillehouder toerisme en recreatie

Programma Vrijetijdseconomie Gemeente Gilze en Rijen Samenvatting

Op basis van het programma vrijetijdseconomie werkt de gemeente Gilze en Rijen samen met de sector en partners aan een florerende en aantrekkelijke vrijetijdssector voor inwoners, ondernemers en bezoekers. De ambitie en speerpunten geven sturing aan deze ontwikkeling zodat we de potentie in de gemeente beter gaan benutten en de sector een optimale bijdrage kan leveren aan de lokale economie en leefbaarheid voor onze inwoners. Het programma is het resultaat van een uitgebreid participatietraject met verschillende belanghebbenden en een uitgebreide deskstudie.

Speerpunten van het programma

1 Gilze en Rijen ontwikkelen als recreatieve toegangspoort voor de regio

- We optimaliseren de recreatieve routes in de gemeente voor fietsers, wandelaars, MTB-ers, ruiters en menners.
- We brengen kansen voor recreatie en toerisme in de gemeente per deelgebied in kaart.
- We zetten ons, waar mogelijk, in voor het behoud en uitbreiding van het ov-netwerk

2 Ruimte bieden voor (aanbod)ontwikkeling

- We scheppen duidelijkheid door kaders op te stellen voor (aanbod)ontwikkeling. Deze kaders helpen de ondernemer bij het aanvragen van nieuwe initiatieven, bieden houvast om in gesprek te blijven en mee te denken aan passende oplossingen. We hanteren hierin een ‘ja, mits’ houding.
- We zetten in op kwaliteitsverbetering van het huidige aanbod.
- We stimuleren en faciliteren ondernemers in toerisme en recreatie op het gebied van duurzaamheid.
- We ondersteunen onze ondernemers met kennis en kunde bijvoorbeeld op het gebied van doelgroepen, duurzaamheid en online competenties.

3 Het uitdragen en vertellen van de verhalen uit de rijke historie

- We verwerken kansrijke historische verhalen in promotie en informatievoorziening.
- We betrekken inwoners, ondernemers en werknemers bij de historische verhalen en stimuleren lokale trots.
- We onderzoeken de ontwikkeling van een militair bezoekers- of belevingscentrum

GEMEENTE Gilze en Rijen

Droombeeld 2040: Gilze en Rijen is de groene bestemming voor de regio

In 2040 benut de gemeente Gilze en Rijen optimaal de strategische ligging tussen de twee grote steden Breda en Tilburg. De uitstekende bereikbaarheid via trein (station Gilze-Rijen in Rijen), snelweg en (snel-)fietspaden maakt de gemeente tot een ideale bestemming voor inwoners uit de grote steden. Vanaf het treinstation Gilze-Rijen stappen bezoekers over op de fiets of gaat men wandelend de gemeente verder verkennen. De veelzijdigheid aan landschappen is toegankelijk, begaanbaar en beleefbaar door middel van wandel- en fietspaden en (thema-) routes.

In de gemeente weten recreatieondernemers elkaar goed te vinden. Door deze samenwerking inspireren ze elkaar en versterken ze het toeristisch product van de gemeente. Onze inwoners profiteren van deze samenwerking door een toename van voorzieningen en activiteiten welke zorgt voor meer reuring en verbondenheid in en tussen de kernen.

Duurzaamheid staat bij onze ondernemers hoog in het vaandel. Voorzieningen als fiets- en wandelroutes, horeca, verblijfsrecreatie en dagrecreatie zijn zo ontwikkeld dat inwoners en bezoekers hier op passende wijze van kunnen genieten zonder dat het schade toebrengt aan de landschappen of de natuur. Tot slot zorgt een duurzame ontwikkeling van recreatie dat we ook in de toekomst kunnen blijven genieten van onze veelzijdigheid aan landschappen en de verschillende flora en fauna in de gemeente.

1. Gilze en Rijen, nu en in de toekomst

In dit hoofdstuk kijken we allereerst naar onze gemeente in 2024, wat is kenmerkend voor de gemeente Gilze en Rijen vanuit toeristisch-recreatief perspectief? Daarna nemen we u mee naar een droombeeld van toerisme in de gemeente in 2040 en lichten we het beleidsproces toe dat aan dit document ten grondslag ligt.

1.1 Gilze en Rijen in 2024

De gemeente Gilze en Rijen is met een oppervlakte van ca. 6.500 hectare een thuis voor ca. 27.500 inwoners. De gemeente bestaat uit vier kernen: Gilze, Rijen, Molenschot en Hulten. Tekenend voor onze gemeente zijn de afwisselende groene landschappen, de strategische ligging en de rijke historie. Toerisme in de gemeente krijgt een boost door de regionale samenwerking met Toerisme de Baronie. Toerisme de Baronie is een vereniging voor en door ondernemers en belangrijke partner van de gemeente.

De gemeente Gilze en Rijen is de groene long van de stedelijke regio Breda-Tilburg, met afwisselende groene landschappen, waaronder de uitgestrekte bossen bij Chaam in het zuiden, het agrarische cultuurlandschap tussen Gilze en Molenschot en het dennenbos van de Boswachterij Dorst bij Rijen. Wandelpaden en fietsroutes (zoals de recent ontwikkelde Fietsallee door de bossen van Chaam) met culturele bezienswaardigheden zoals de Sint-Anna Kapel en -kerk en Herberg de Drie Linden in het pittoreske Molenschot, de voormalige leerlooierij in Rijen en Landgoed Valkenberg tussen Gilze en Ulvenhout, maken het mogelijk om het diverse landschap te verkennen en te ervaren.

De rijke historie van onze gemeente is onder andere terug te vinden in het industriële verleden van Rijen met de leerlooierijen, de oude schoenindustrie in Gilze, het religieuze erfgoed in de gemeente, zoals de St. Annakapel in Molenschot en de Napoleonroute in Hulten. Daarnaast kent de gemeente een rijke historie welke ver teruggaat tot de 80-jarige oorlog in de 16e en 17e eeuw, en recenter de eerste en tweede wereldoorlog. Tastbaar in het landschap is de (actieve) vliegbasis Gilze-Rijen. Hoewel de vliegbasis niet vrij toegankelijk is voor publiek, zijn er initiatieven om het erfgoed beter beleefbaar te maken, onder andere door middel van routes. Voor liefhebbers van helikopters is Gilze en Rijen een waar paradijs, en één van Nederlands' bekendste plekken voor het spotten van militaire vliegtuigen. De Traditiekamer op de vliegbasis biedt daarnaast een blik in de rijke geschiedenis van de Nederlandse luchtvaarthistorie. Met de aanwezigheid van de vliegbasis Gilze-Rijen en historische locaties zoals het voormalig militaire Kamp Rijen, heeft de gemeente een schat aan verhalen te vertellen voor bezoekers met interesse in dit onderwerp. Hierin ligt potentie om deze verhalen beter beleefbaar te maken.

Tot slot ligt Gilze en Rijen strategisch tussen de twee grote steden Breda en Tilburg, met goede bereikbaarheid via de (snel)weg en (snel-)fietspaden. Daarnaast beschikt Rijen over NS-station Gilze-Rijen met verbindingen naar Dordrecht via Breda en Arnhem/Nijmegen via Tilburg. Deze centrale ligging maakt de gemeente tot een ideale uitvalsbasis voor het verkennen van de gemeente zelf en daarnaast de omliggende regio, met grote attracties zoals de Beekse Bergen en de Efteling
binnen handbereik.

1.2 Droombeeld

Met dit programma werken we aan een aantrekkelijke vrijetijdssector in de gemeente voor de inwoner én de toerist. Om u een beeld te geven van wat we daarmee bedoelen, nemen we u graag even mee naar de toekomst, naar de zomer van 2040. Dit is een droom als inspiratie van hoe een toerist in de toekomst onze gemeente Gilze en Rijen kan beleven:

“We arriveren op het treinstation Gilze-Rijen en stappen gelijk op onze huurfietsen die daar voor ons klaarstaan. ‘Wat fijn dat je vanuit het station zo makkelijk de natuur in kunt fietsen!’. Vorig jaar kwamen we hier voor een dagje uit, maar nu hebben we een hele week de tijd. Onze vakantiewoning is een duurzame, gezellige accommodatie midden in het groen, perfect voor ons gezin.

Wij zijn echte cultuurliefhebbers en willen graag meer weten over de geschiedenis van Rijen. Gelukkig starten er verschillende beleefroutes in de buurt met verschillende thema’s waar onderweg van alles te zien en te doen is, wel zo leuk voor de kinderen. Eens kijken, ja hoor, een route over het militaire verleden. We komen dan zelfs langs de vliegbasis! Die gaan we zeker doen.

“Gaan we nog het bos in, papa?” Het lijkt een mooie dag te worden, dus dat kunnen we mooi combineren met een lunch in het gezellige Gilze. Dus we pakken onze spullen en stappen op de fiets naar het Speelbos in Gilze. Wat zie ik daar? Onderweg komen we langs een boerderij met verse streekproducten. Even afstappen en wat kopen. Bij de kaasboerderij maak ik een praatje met de boer die ons leuke tips geeft voor de beste fiets- en wandelroutes.

Wat we de rest van de week gaan doen? Misschien brengen we een bezoek aan het enclavedorp Baarle-Nassau of we gaan een dagje naar Breda met de trein, lekker winkelen en het Stedelijk Museum Breda bezoeken. We kunnen natuurlijk ook op avontuur in de Loonse en Drunense Duinen, zandkastelen bouwen en picknicken in de natuur. De kinderen willen ook heel graag naar de Efteling. Alles ligt zo dichtbij! Maar ook op fietsafstand is er veel te beleven binnen deze gemeente. We hebben hier ook een handige bezoekerswebsite met alle activiteiten en bezienswaardigheden binnen handbereik. En ‘s avonds dineren we in lokale restaurants die heerlijke, biologische gerechten serveren. Ja, dit is vakantie!”

1.3 Totstandkoming programma

Om te komen tot dit programma is een uitgebreid participatietraject doorlopen en een gedegen deskstudie gedaan. Hierbij zijn de volgende stappen doorlopen:

- Deskstudie naar feiten, cijfers, trends en ontwikkelingen, vraag en aanbod en bestaand beleid;
- Interviews met een gevarieerde groep belanghebbenden (zoals ondernemers en belangenorganisaties);
- Inwonerparticipatie door middel van een online vragenlijst;
- Een brede bijeenkomst met verschillende belanghebbenden waarin input is opgehaald voor dit beleid.
- Een klankbordgroep met vertegenwoordigers van het vrijetijdsdomein uit de gemeente.

1.4 Relatie tot omgevingsvisie

Op het moment van schrijven van het programma is tevens de omgevingsvisie Gilze en Rijen in de maak. Het programma vrijetijdseconomie zal invulling geven aan het thema vrijetijdseconomie binnen de omgevingsvisie.

1.5 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 biedt een beknopte uitleg van de verschillende bouwstenen die de basis vormen voor dit nieuwe beleid. Op basis van deze bouwstenen is in hoofdstuk 3 de SWOT-analyse opgesteld. Vanuit deze SWOT-analyse zijn de ambitie en de speerpunten uitgewerkt in hoofdstuk 4.

2. De bouwstenen

Om tot een onderbouwd en gedragen beleid te komen zijn er verschillende stappen doornomen. Deze deelonderzoeken hebben verschillende 'bouwstenen' voortgebracht. De belangrijkste uitkomsten leest u hieronder.

De vrijetijdssector in de gemeente

- Het belang van de vrijetijdssector in de gemeente is relatief groot: het aandeel banen in de vrijetijdssector ten opzichte van het totaal aantal banen in de gemeente is namelijk 8%, terwijl dit gemiddeld in Midden-Brabant 7,2% is en landelijk 6,5%.
- Er zijn 25 verblijfsrecreatieve voorzieningen, deze zijn relatief kleinschalig van aard. De gemeente kent veel B&B's, camperplaatsen, minicampings en solitaire vakantiewoningen. De verblijfsrecreatie is vooral geconcentreerd in de dorpen Molenschot en Gilze.
- Er zijn 139 dagrecreatieve voorzieningen (incl. wandel/fietsroutes, natuurlocaties, cultuur en erfgoedlocaties, sportlocaties etc.). Deze zijn redelijk gelijk verdeeld over de dorpen met de minste voorzieningen in Hulten

Relevant lokaal beleid

- In het coalitieprogramma 2022-2026 wordt een duidelijke oproep gedaan om alle sectoren, waaronder recreatie en toerisme, te verduurzamen en te vergroenen.
- De gemeente ziet mogelijkheden om binnen de transitie van het landelijk gebied agrarische ondernemers, onder voorwaarden, kansen te laten benutten in onder andere recreatie en toerisme.
- In het fietsbeleidsplan uit 2022 wordt het plan gepresenteerd om het fietsgebruik te stimuleren door de fietser beter te faciliteren, fietsroutes aantrekkelijker te maken en reizigers, forenzen en recreanten te stimuleren om de fiets te pakken.
- Daarnaast wordt in samenwerking met Alphen-Chaam en Toerisme de Baronie gewerkt aan het aantrekken van (fiets) toerisme.

Relevant regionaal beleid

- De Stedelijke Regio Breda-Tilburg kent een opgave van ongeveer 80.000 woningen. Het belang om in de directe omgeving te kunnen recreëren, en om de mogelijkheden hiertoe te versterken wordt daarom ook extra aangestipt in de Regionale Omgevingsagenda Hart van Brabant 2022-2026.
- Er wordt specifiek ingezet op het ontwikkelen van goede fiets- en wandelverbindingen tussen landelijke en stedelijke gebieden, het verduurzamen van de sector en het behouden van voldoende (kwantitatief en kwalitatief) en gevarieerde verblijfsaccommodaties.
- In de visie verblijfsaccommodatiemarkt regio Hart van Brabant uit 2022 luidt de ambitie voor 2025: “Hart van Brabant dé leisureregio voor internationale familie short-break markt”. Binnen deze ambitie wordt een schaalsprong van 7.500 naar 15.000 winterharde bedden (hotels, pensions, en vakantieparken/ woningen) geambieerd. Voor lokale overheden worden onder andere de volgende aanbevelingen gedaan:

Reductie en kritische(re) omgang met harde plannen

De regionale (harde) planvoorraad is groot en snelle realisatie niet altijd vanzelfsprekend. Door harde plannen te reduceren ontstaat meer balans tussen planvoorraad en marktruimte.

Grip op en inzicht in gemengde/flexibele bestemmingen

Gemengde/flexibele bestemmingen zijn bestemmingen die ertoe leiden dat er verschillende functies (waaronder hotels) in het vigerende bestemmingsplan mogelijk zijn. Dit zorgt voor verborgen plancapaciteit.

Vraag en aanbod periodiek te monitoren

Voor de visie is een nulmeting uitgevoerd. Idealiter wordt de markt op de voet gevolgd en wordt op termijn wederom gepeild hoe de markt ervoor staat, hoe vraag, aanbod en marktfunctioneren zich ontwikkelt.

Relevant landelijk beleid

- In de landelijke visie Perspectief 2030 wordt de veranderende rol van toerisme beschreven: toerisme als middel om bij te dragen aan het oplossen van grotere maatschappelijke vraagstukken die invloed hebben op onze welvaart en ons welzijn. In de visie wordt gepleit dat toerisme het verdient om een beleidsprioriteit te worden.
- Ook worden hierin koppelkansen van toerisme en recreatie gevonden met andere beleidsdomeinen aangezien het gastvrijheidsdomein in nauwe verbinding staat met beleidsvelden als cultuur, erfgoed, natuur, mobiliteit en economische zaken. De boodschap uit Perspectief 2030 lezen we ook terug in het provinciaal beleid waarin wordt genoemd dat “de vrijetijdssector een positief effect heeft op het woon- en vestigingsklimaat voor inwoners, studenten, buitenlandse werknemers, bedrijven en positief is voor het welzijn en welbevinden van inwoners en bezoekers”.

Lokale ontwikkelingen

Er zijn verschillende ontwikkelingen in de gemeente die raken aan het vrijetijdsdomein. Zo wordt het gebied rondom station Gilze-Rijen vernieuwd. Ook het Wilhelminaplein in Rijen wordt ingericht tot een groen, duurzaam en volwaardig dorpsplein. Verder ziet de gemeente kansen voor gebiedsontwikkeling in het buitengebied ten noordoosten van Rijen. In de perspectiefnota voor 2025 is goedgekeurd dat er geld wordt vrijgemaakt voor een gebiedsvisie voor dit gebied. Ook wordt er een gebiedsvisie opgesteld voor de Rimpelaar (ten zuidwesten van de gemeente). Mogelijk zijn er kansen in recreatie en toerisme die kunnen worden benut. Verder wordt door Staatsbosbeheer de recreatiezonering in, en samenwerking met de gemeente t.a.v.,de Chaamse Bossen herzien. Tot slot zal de gemeente Gilze en Rijen deelnemen aan Van Gogh Nationaal Park, een brede beweging van overheden, organisaties, instellingen, bedrijfsleven en toerisme in Brabant.

Trends in de recreatie en toerisme sector

- **Ondernemers innoveren, het vrijetijdsaanbod wordt unieker.**
  De vrijetijdssector moet steeds inspringen op een veranderende markt en heeft hiervoor ontwikkelruimte nodig.

- **Toenemende bezoekersdruk zonder daar actief op in te spelen**
  Naar verwachting stijgt het inwoneraantal van Gilze en Rijen met 4% tot 2035, van Breda met 10% en Tilburg zelfs met 13%. Daarnaast neemt door vergrijzing en de groeiende welvaart van 55-plussers het binnenlands toerisme in de laag- en schouderseizoenen toe. Dit zorgt voor een toenemende bezoekersdruk in veel gebieden.

- **Agrotoerisme heeft grote potentie.**
  Agrarische ondernemers zoeken steeds vaker nevenactiviteiten, onder andere in recreatie en toerisme. Naast dat dit boeren neveninkomsten biedt, beantwoordt deze trend ook de vraag naar authentieke lokale ervaringen en draagt het bij aan een herwaardering van de streek en het platteland.

- **Kampeerplekken maken plaats voor verhuuraccommodaties**
  Kampeerplekken worden steeds vaker ingewisseld voor verhuuraccommodaties, zoals bungalows en glamping tenten. Verhuur genereert namelijk een hoger rendement. Vooral seizoens- en jaarplaatsen worden hierom opgeheven.

- **Forse groei in de Duitse markt**
  Op de Belgen na (430.000 in 2023) vormen de Duitse verblijfsgasten het grootste aandeel aan verblijfsgasten in Brabant. Ook is deze groep fors gegroeid ten opzichte van 2019 namelijk 23% meer Duitse gasten en 46% meer overnachtingen. Opvallend is ook dat het inkomend toerisme vanuit België nog iets langer de tijd nodig heeft om te herstellen. In 2023 was het aantal Belgische gasten dat in Brabant verbleef namelijk 5% minder dan in 2019. Het aantal Belgische gasten is in het eerste half jaar van 2024 voor het eerst boven het niveau van 2019. Duitsers zijn daarnaast qua bestedingen de belangrijkste bezoekers aan Nederland, gevolgd door de Belgische gast en de gast uit Groot-Brittannië.

Aanbod en vraag

In 2023 is een onderzoek naar doelgroepen uitgevoerd door Thx.agency. Daarbij is gebruik gemaakt van de Leefstijlvinder (leefstijlvinder.nl, voor meer informatie zie bijlage 1). Hieruit trekken we de volgende conclusies:

- Zowel in Gilze en Rijen zelf als in de samenwerkende gemeenten Alphen-Chaam, Baarle-Nassau en Gilze en Rijen zien we een divers aanbod aan dagrecreatieve voorzieningen waar, m.u.v. de stijlzoeker, alle leefstijlen aantrekkelijk aanbod vinden.
- Qua verblijfsrecreatief aanbod vindt de harmoniezoeker, verbindingszoeker en plezierzoeker het meeste aantrekkelijk aanbod in zowel Gilze en Rijen als de rest van de regio.
- De grootste doelgroepen onder inwoners van Gilze en Rijen (en de samenwerkende gemeenten Alphen-Chaam, Baarle-Nassau en Gilze en Rijen) zijn respectievelijk de rustzoekers, stijlzoekers en verbindingszoekers, gevolgd door de harmoniezoekers.
- In de grote steden Breda en Tilburg wonen relatief veel plezierzoekers en rustzoekers. De groepen plezierzoekers en avontuurzoekers zijn hier groter dan gemiddeld in Nederland.

Aangezien de stijlzoeker een relatief grote doelgroep is in de gemeente én directe omgeving, maar nog beperkt aantrekkelijk aanbod vindt. Lijkt het aannemelijk dat er kansen liggen om voor deze doelgroep aanbod te ontwikkelen.

Gesprekken met belanghebbenden

Er zijn verschillende gesprekken gevoerd met belanghebbenden uit de sector in de gemeente (zie bijlage 2). Daaruit komt het volgende naar voren:

- Er wordt positief gesproken over het diverse aanbod aan verblijfsrecreatieve voorzieningen en de samenwerkingen onder ondernemers in de gemeente (specifiek wordt Toerisme de Baronie hierin genoemd).
- Er worden kansen gezien voor recreatie en toerisme binnen de ontwikkeling van de spoorzone, (nieuw) aanbod voor jonge gezinnen in de dagrecreatie, de groeiende Duitse markt en in de transitie van de agrarische sector.
- Opgaven die naar voren komen hebben betrekking op het beter verbinden van Rijen door middel van routes en het stimuleren van reuring in het toeristisch seizoen.
- Toenemende leegstand en de afname van voorzieningen in de kernen wordt gezien als een bedreiging.
- Voor de toekomst is de wens dat dit beleid werkt aan het stimuleren van ambassadeurschap (gastheerschap) in de sector en de collectieve trots onder inwoners. Ook wordt de behoefte geuit voor een duidelijke stip op de horizon voor ondernemers, een ambitie vanuit de gemeente, zodat ze weten waar ze aan toe zijn.

Inwonersparticipatie

133 inwoners (respondenten) hebben tussen 5 april en 8 mei hun mening gegeven over het vrijetijdsaanbod in de gemeente. De details leest u in de aparte rapportage van het inwonersonderzoek.

- Respondenten fietsen en wandelen respondenten het vaakst in de eigen gemeente, winkelaanbod en cultuur worden vaker elders bezocht.
- Inwoners missen aanbod, 71% mist voorzieningen voor henzelf of bezoekers, met name horeca en uitgaansgelegenheden (cafés) worden gemist, ook is er meer behoefte aan winkelaanbod, evenementen en musea.
- Respondenten zijn kritisch op de kwaliteit van de recreatieve voorzieningen in de gemeente; gemiddeld genomen geven zij een 6,0 als rapportcijfer.
- Bezoekers dragen volgens het inwonersonderzoek bij aan de economie, levendigheid en ontwikkeling van voorzieningen in de gemeente. Respondenten zijn kritisch over de bijdrage van bezoekers aan het aantal winkels en horecavoorzieningen, en het aantal recreatieve mogelijkheden voor inwoners.
- Natuur en prettiger leefklimaat zijn belangrijke thema's voor de respondenten, en: "er mag wel wat meer te doen zijn". Uit een lijst met opties gaven respondenten, naast natuur en prettiger leefklimaat, prioriteit aan 'samenwerking ondernemers', 'vergroten van reuring en levendigheid in de kernen' en 'gevarieerd aanbod van vrijetijdsvoorzieningen'.

WANDELEN DOE JE IN BRABANT!
46

3. SWOT

Op basis van de bouwstenen uit de deelonderzoeken zien we diverse sterktes, zwaktes, kansen en bedreigingen voor de recreatie- en vrijetijdssector. Hieronder formuleren we deze in een zogenaamde SWOT.

In hoofdstuk 4 wordt de SWOT gebruikt voor het opstellen van speerpunten van beleid waar we met prioriteit aan gaat werken. Daarmee proberen we de sterktes zoveel mogelijk te benutten, zwaktes te versterken, in te spelen op kansen en bedreigingen af te weren.

Sterke punten

1. Strategische ligging en goede bereikbaarheid over de weg
Gilze en Rijen ligt nabij de grote steden Breda en Tilburg en attracties als Beekse Bergen en Efteling, dit maakt de gemeente een ideale uitvalsbasis. Via de snelweg is de gemeente goed bereikbaar.

2. Vereniging Toerisme de Baronie
Toerisme Baronie zorgt voor samenwerking tussen ondernemers en zichtbaarheid door verbinding met de regio en regionale promotie.

3. Divers aanbod aan dag- en verblijfs-recreatie
Er is aantrekkelijk aanbod voor veel verschillende doelgroepen in de gemeente. Het aanbod is veelal kleinschalig van aard.

4. Rijke historie
De gemeente is rijk aan verhalen uit het industriële, agrarische, militaire en religieuze verleden.

5. Groene gemeente
De gemeente kent afwisselende groene landschappen welke zeker ook aantrekkelijk zijn voor bezoekers uit de aangrenzende steden Breda en Tilburg.

Kansen

1. Groei inwoners en recreanten
Inwonersaantallen nemen toe, ook binnenlands toerisme neemt toe door vergrijzing en de Duitse markt is groeiende.

2. Aanbodontwikkeling dagrecreatief aanbod voor de stijlzoeker
Er wonen relatief veel stijlzoekers die naar verhouding nog beperkt aantrekkelijk dagrecreatief aanbod vinden.

3. Herinrichting spoorzone en ontwikkeling Wilhelminaplein bieden kansen recreatief knooppunt Rijen
Station als overstappunt, als startpunt voor routes en aantrekkelijke horeca.

4. Transitie landelijk gebied biedt kansen ontwikkeling agrotoerisme
Transitie landelijk gebied kan leiden tot wensen voor nieuwe verdienmodellen en nevenactiviteiten voor agrarische ondernemers.

5. Samen met regio Hart van Brabant inzetten op fietstoerisme
De regionale ambitie voor de versterking van het fietsnetwerk biedt kansen om het fietstoerisme verder te ontwikkelen waaronder het knooppunten netwerk.

Zwakke punten

1. Geen grote toeristische trekkers, duidelijke positionering of unieke aantrekkingskracht
De gemeente heeft nu geen grote toeristische trekkers, duidelijke positionering en daardoor unieke aantrekkingskracht op toeristische bezoekers.

2. Geen samenhang door barrièrewerking
Door barrièrewerking van de vliegbasis en het ontbreken van routes mist er samenhang in de gemeente.

3. Knooppuntenroutes op sommige plekken niet ideaal
Er lopen geen bewegwijzerde fietsroutes door het centrum van Rijen. Ook is de knooppuntenverbinding over de dijk tussen Tilburg Reeshof en Rijen niet aantrekkelijk vanwege het vele verkeer en de daardoor gevaarlijke situaties.

4. Inwoner ervaart het toeristisch seizoen als heel rustig
Inwoners geven aan reuring te missen, met name in de zomermaanden. Ook bij de dag-recreatie kan het erg rustig zijn in deze tijd.

5. Historische verhalen zijn momenteel beperkt beleefbaar
Er zijn veel verhalen te vertellen uit het industriële, agrarische, militaire en religieuze verleden. Maar, deze zijn nog beperkt bekend, zichtbaar en beleefbaar.

6. Openbaar vervoer loopt tot Rijen
Twee keer per uur stopt een NS-sprinter in Rijen op station Gilze-Rijen. Het aantal busverbindingen naar de overige kernen in de gemeente is echter beperkt tot enkele ritten per uur overdag op doordeweekse dagen.

Bedreigingen

1. Terugloop voorzieningen en toenemende leegstand
De terugloop van voorzieningen bedreigt de beleving in de kernen.

2. Toenemende recreatiedruk in natuurgebieden
Een toenemende recreatiedruk in de natuurgebieden grenzend aan de steden Breda en Tilburg kan leiden tot beperkte toegankelijkheid van natuurgebieden.

3. Afname ov-verbindingen
De afgelopen jaren zijn enkele busverbin-dingen opgeheven. Verdere afname van ov-verbindingen verslechtert de bereikbaarheid van de gemeente via openbaar vervoer.

4. Ambitie en speerpunten

In dit hoofdstuk beschrijven we het beeld of de verwachting die we van de toekomst hebben: hoe moet de vrijetijdssector er over een aantal jaren in de gemeente Gilze en Rijen uitzien en waar moet op worden ingezet?

We geven allereerst aan waar we met de vrijetijdssector naartoe willen (de ambitie) en vervolgens benoemen we waar we op in gaan zetten om daar te komen (de speerpunten).

4.1 Ambitie: een groene bestemming

Ambitie: Gilze en Rijen is de groene bestemming voor de regio

In 2040 benut de gemeente Gilze en Rijen optimaal de strategische ligging tussen de twee grote steden Breda en Tilburg. De uitstekende bereikbaarheid via trein (station Gilze-Rijen in Rijen), snelweg en (snel-)fietspaden maakt de gemeente tot een ideale bestemming voor inwoners uit de grote steden. De gemeente heeft veel te bieden als aantrekkelijke bestemming voor een dagje uit, maar ook voor een vakantie. Vanaf het treinstation Gilze-Rijen stappen bezoekers over op de fiets of gaat men wandelend de gemeente verder verkennen. De veelzijdigheid aan landschappen is toegankelijk, begaanbaar en beleefbaar door middel van wandel- en fietspaden en (thema-)routes.

In de gemeente weten recreatieondernemers elkaar goed te vinden. Door deze samenwerking inspireren ze elkaar en versterken ze het toeristisch product van de gemeente. Onze inwoners profiteren van deze samenwerking door een toename van voorzieningen en activiteiten welke zorgt voor meer reuring en verbondenheid in en tussen de kernen.

Duurzaamheid staat bij onze ondernemers hoog in het vaandel, en producten en activiteiten worden in passende samenhang met de natuur aangeboden. Voorzieningen als fiets- en wandelroutes, horeca, verblijfsrecreatie en dagrecreatie zijn zo ontwikkeld dat inwoners en bezoekers hier op passende wijze van kunnen genieten zonder dat het schade toebrengt aan de landschappen of de natuur. Tot slot zorgt een duurzame ontwikkeling van recreatie dat we ook in de toekomst kunnen blijven genieten van onze veelzijdigheid aan landschappen en de verschillende flora en fauna in de gemeente.

4.2 Speerpunten

De komende jaren gaan we met prioriteit werken aan de volgende drie speerpunten:

1. Gilze en Rijen ontwikkelen als recreatieve toegangspoort voor de regio
2. Ruimte bieden voor (aanbod)ontwikkeling
3. Het uitdragen en vertellen van de verhalen uit de rijke historie

Speerpunt 1.
Gilze en Rijen ontwikkelen als recreatieve toegangspoort voor de regio

Waar zetten we op in?

Om de ambitie van groene bestemming waar te maken, zetten we in op de gemeente Gilze en Rijen als recreatieve toegangspoort voor de regio. Dit betekent dat we onder andere de fiets-, wandel- en ov-overstapmogelijkheden in de gemeente willen verbeteren om zo de gemeente te verbinden met de omliggende regio. Daarnaast willen we de verbinding van de dorpen met het buitengebied verbeteren. We willen als gemeente op een duurzame manier invulling geven aan de toegangspoort.

Er zijn veel ontwikkelingen gaande in de gemeente, waarbij we een verschil zien in ontwikkelkansen per deelgebied. Zo ontstaan er in Rijen kansen om de spoorzone verder te ontwikkelen als toegangspoort en overstappunt, met (ov-) fietsverhuur en horeca. Ook de herinrichting van het Wilhelminaplein biedt kansen voor het verbeteren van de verbinding met het centrum door het toevoegen van routes en knooppunten. Daarnaast zetten we in op het verbeteren van de bewegwijzering naar toeristisch-recreatief aantrekkelijke locaties, zodat men wordt verleid om de gemeente en de regio te verkennen.

Momenteel vormt de vliegbasis in het midden van de gemeente een fysieke blokkade. Door de toevoeging van routes en beleving zetten we in op het creëren van meer samenhang tussen, en betere bereikbaarheid van alle kernen. Op deze manier willen we een aantrekkelijkere bestemming worden voor bezoekers en toeristen.

Openbaar vervoer verbindingen zijn een groot goed voor onze inwoners, én maken het voor bezoekers en toeristen mogelijk om op een duurzame manier onze gemeente te ontdekken. Daarom maken we ons hard voor het behoud, en waar mogelijk uitbreiding van, het ov-netwerk.

Waarom is dat belangrijk?

Er zit veel potentie in de gemeente en voornamelijk in Rijen wordt die potentie nog onvoldoende benut. Zo lopen er bijvoorbeeld geen wandel- en fietsknooppunten door het centrum, terwijl Rijen met een treinstation en snel-fietspad wel een heel goede bereikbaarheid heeft en het centrum de laatste jaren een kwaliteitsimpuls heeft gekregen.

Het netwerk van fietsroutes en knooppunten in de gemeente biedt bezoekers de mogelijkheid om op een duurzame manier de verschillende dorpskernen en het buitengebied te verkennen. Een veilig en aantrekkelijk fietsnetwerk is hierbij van groot belang. Dit speerpunt draagt bij aan zowel lokale als regionale ambities en sluit aan bij de doelstellingen in het fietsbeleidsplan van 2022. Hierin werken we vanuit een toeristisch-recreatief perspectief aan een fietsvriendelijk Gilze en Rijen in 2030, voor zowel inwoners als bezoekers.

Wat gaat we doen?[1]

- **Behoud en uitbreiding van ov-netwerk**
  We maken ons op provinciaal niveau hard voor het behoud, en uitbreiding van, het ov-netwerk. Ook werken we aan het verbeteren en vereenvoudigen van de overstapmogelijkheden in de gemeente van de trein/bus naar de fiets- of wandelvoorzieningen. We gaan hiervoor onderzoeken of we binnen de gemeente initiatieven van ondernemers samen kunnen brengen om het openbaar vervoer te verbeteren.

1 De ideeën die we hier noemen zijn een aanzet voor de strategie en mogelijke acties, ze dienen als richtinggevend voor de uitvoering.

- **Knooppuntenroutes optimaliseren**
  We werken aan een aantrekkelijk en veilig netwerk voor fietsers, wandelaars, MTB-ers, ruiters en menners. Daarnaast zorgen we dat fiets- en wandelknooppuntenroutes, waar dit nog niet het geval is, door de kernen gaan en langs verschillende recreatieve voorzieningen en horecagelegenheden lopen.

- **Verminderen barrièrewerking**
  We werken aan het verminderen van de barrièrewerking door de toevoeging van routes en beleving in de verbindingen tussen Gilze en Rijen.

- **Ontwikkelkansen per deelgebied**
  We werken de ontwikkelkansen per deelgebied verder uit met bijvoorbeeld een ontwikkelkaart waarbij de kansen per gebied in kaart worden gebracht (bijv. het gebied tussen Tilburg-Reeshof en Rijen waar de knooppuntenroute over de drukke dijk loopt, of het gebied ten zuidwesten van Gilze waar kansen liggen voor agrotoerisme).

Speerpunt 2.
Ruimte bieden voor (aanbod)ontwikkeling

Waar zetten we op in?

Er is nog ruimte voor het toevoegen van nieuw toeristisch-recreatief aanbod in de gemeente. We willen dat onze ondernemers deze ruimte ervaren. Daarom willen we duidelijke afspraken maken en kaders op gaan stellen, zodat het voor ondernemers duidelijker wordt welke ontwikkelingen wenselijk zijn vanuit de gemeente, en het daarmee eenvoudiger wordt om nieuw aanbod te ontwikkelen in Gilze en Rijen. Hierbij is het belangrijk om onderscheid te maken tussen de verschillende deelgebieden in de gemeente. Zo zien we kansen in bijvoorbeeld het noordoosten van de gemeente (omgeving Rijen) als stedelijk uitloopgebied van Tilburg, en in het zuiden van de gemeente (omgeving Gilze) als ontwikkelgebied met potentie voor agrotoerisme.

Bij de ontwikkeling van aanbod willen we duidelijke randvoorwaarden meegeven. Zo vinden we het belangrijk dat het toeristisch-recreatieve aanbod in de gemeente aandacht heeft voor duurzaamheid en natuur-inclusiviteit, circulair ondernemen, innovatie en aandacht voor doelgroepen. En daarnaast van goede kwaliteit is en passend is bij het DNA van de gemeente, zoals bijvoorbeeld kleinschalig aanbod, verbreding bij agrarische bedrijven en een link legt met het landschappelijke karakter van de gemeente.

Daarnaast willen we zorgen dat we onze inwoners én gasten kwaliteit blijven bieden in het recreatieve aanbod. We zetten in op kwaliteitsverbetering van het huidige aanbod en kijken naar de kwalitatieve toevoeging van nieuw aanbod.

Waarom is dat belangrijk?

De gemeente kan nog meer gasten en bezoekers opvangen. Uit de analyse blijkt dat er bij inwoners de behoefte is aan meer reuring en levendigheid in de gemeente, met name in de zomer. Ook de transitie van het landelijk gebied zorgt ervoor dat er vanuit de agrarische sector meer aanvragen binnenkomen voor ontwikkeling van nieuw aanbod in, onder andere, recreatie en toerisme. Deze ontwikkelingen willen we graag in goede banen leiden.

Wat gaan we doen?

- **Kaders voor aanbodontwikkeling**
  We gaan heldere kaders opstellen voor (aanbod)ontwikkeling inclusief aandachtspunten voor duurzaamheid (zoals natuurinclusieve concepten) en uitgangspunten per deelgebied (zoals ook benoemd in het vorige speerpunt). Als basis hiervoor gebruiken we verschillende bestaande onderzoeken zoals de analyse van de Thx.agency en de omgevingsvisie en gebruiken we de ontwikkelkansen op basis van doelgroepen en ontwikkelgebieden die

hieruit voorkomen (een eerste aanzet voor de kaders, in de vorm van kansen en ontwikkelrichtingen, is al opgenomen in dit programma, zie paragraaf 4.3). Deze kaders worden gebruikt om helder te kunnen communiceren naar ondernemers waar de gemeente zich op wil richten. Daarnaast helpen deze kaders om bij de aanvraag van nieuwe initiatieven in gesprek te gaan met de ondernemer en mee te denken aan een passende oplossing. Hierin willen we een 'ja, mits' houding aannemen en afstappen van 'nee, tenzij'.

- **Kwaliteitsverbetering**
  We zetten in op kwaliteitsverbetering van het huidige aanbod. We denken hierin graag mee met recreatie of horecaondernemers met plannen voor kwaliteitsverbetering en uitbreiding.

- **Duurzaamheid stimuleren bij ondernemers**
  We stimuleren en faciliteren ondernemers in toerisme en recreatie op het gebied van duurzaamheid (energie, circulariteit, klimaatadaptatie en biodiversiteit, natuur inclusief ondernemen etc.). We haken hierbij aan op de Strategie Duurzaamheid.

- **Ondernemerschap stimuleren**
  We willen verkennen hoe we onze ondernemers kunnen ondersteunen met kennis en kunde. Deels willen we hierin aanhaken op acties die al worden ondernomen door Toerisme de Baronie. Daarnaast zien we kansen in de ontwikkeling van een kennisprogramma in samenwerking met Visit Brabant. Voorbeelden van acties kunnen zijn:
  - Een cursus leefstijlvinder die ondernemers meer inzage biedt om de Leefstijlvinder toe te passen in het eigen bedrijf en een beter beeld te krijgen van de eigen doelgroep.
  - De ontwikkeling van een e-learning over verschillende thema's zoals online competenties (social media, reviews, en online vindbaarheid) en opvolging.

Speerpunt 3.
Het uitdragen en vertellen van de verhalen uit de rijke historie

Waar zetten we op in?

We willen onze geschiedenis en de verhalen die hierbij horen beter gaan uitdragen en vertellen. Er zijn veel verhalen te vertellen over de rijke historie, waarbij voornamelijk de militaire historie uniek is voor de gemeente. Maar ook de industriële, agrarische en religieuze historie willen we verder uitdragen. In samenwerking met Toerisme de Baronie en onze ondernemers werken we aan het versterken van de propositie van Gilze en Rijen, en zetten we in op marketing, promotie en informatievoorziening om de verhalen van de gemeente beter uit te dragen en beleefbaar te maken. Ook koppelen we kansen met erfgoed voor het uitdragen en zichtbaar maken van het erfgoed als nadrukkelijke wens van de gemeenteraad.

Er zijn meerdere locaties waar potentie ligt om het verhaal van het militaire verleden beter uit te dragen, zoals de vliegbasis Gilze-Rijen, de traditiekamer, de Koninklijke Luchtmacht Historische Vlucht (het vliegend museum), en Kamp Rijen. Deels liggen deze locaties op defensie terrein en zijn daardoor beperkt toegankelijk. We willen verkennen hoe we deze verhalen toch uit kunnen dragen en (beter) beleefbaar kunnen maken.

Deze verhalen willen we ook delen met onze inwoners. Zodat zij ambassadeur worden van de gemeente, en nog sterker de trots voelen om inwoner te zijn van Gilze en Rijen.

Waarom is dat belangrijk?

Wij zijn trots op onze rijke historie. Veel van de verhalen uit de gemeente zijn echter nog beperkt bekend, zichtbaar en beleefbaar. Ook zijn locaties vaak beperkt toegankelijk of hebben een

beperkte openstelling. Het uitdragen van deze verhalen draagt bij aan de propositie van de gemeente Gilze en Rijen als recreatieve bestemming. Omdat de toerist zich niet houdt aan gemeentegrenzen en we Gilze en Rijen nadrukkelijk zien als bestemming binnen de regio, vinden we het belangrijk dat de promotie plaatsvindt als onderdeel van de promotie van Toerisme de Baronie.
Tevens dreigen verhalen verloren te gaan wanneer deze niet verteld worden.

Wat gaan we doen?

- **Historische verhalen uitwerken**
  We verkennen de kansrijke historische verhalen uit ons militaire, industriële, agrarische en religieuze verleden. Samen met Toerisme de Baronie gaan we deze verhalen nog beter uitdragen in promotie en informatievoorziening. Hierbij gaan we bijvoorbeeld interactieve themaroutes ontwikkelen, zoeken we samenwerking op thema en koppelen we historie aan dagrecreatie en horeca-initiatieven. Ook delen we deze kennis binnen de gemeente met ondernemers zodat zij hier ook individueel producten mee kunnen ontwikkelen.

- **Onderzoeken ontwikkellocaties**
  We verkennen de mogelijkheden om op potentiële locaties de historische verhalen van de gemeente beter uit te dragen en beleefbaar te maken voor toeristen en recreanten. Een idee dat bijvoorbeeld al langer leeft, is een bezoekers- of beleefcentrum gericht op de militaire geschiedenis van de gemeente. Onder andere dit initiatief, wil de gemeente specifiek verder gaan verkennen door bijvoorbeeld een taskforce op te richten.

- **Koppeling met erfgoed**
  We koppelen kansen op het gebied van erfgoed zodat we het erfgoed in de gemeente beter kunnen uitdragen en zichtbaar kunnen maken. Ook kan erfgoed dienen als inspiratiebron voor (product)ontwikkeling.

- **Lokale trots stimuleren**
  We betrekken onze inwoners, ondernemers en werknemers bij de verhalen uit de gemeente en zetten in op het versterken van de trots door ze te stimuleren het verhaal door te vertellen. We zetten een e-learning gastvrijheid op voor recreatieondernemers en werknemers, samen met partners als Visit Brabant en/of Toerisme de Baronie. Daarnaast informeren we, samen met Toerisme de Baronie, de inwoners in de gemeente via een folder met verhalen, activiteiten en evenementen in de gemeente.

- **Informatievoorziening verbeteren**
  We verbeteren de informatievoorziening in de gemeente om de zichtbaarheid en beleefbaarheid van het verleden te vergroten. Bijvoorbeeld door het gebruik interactieve informatiepanelen of apps, speurtochten en het gebruik van nieuwe technologieën.

4.3 Ontwikkelkansen

De gemeente kent een divers aanbod aan dag- en verblijfsrecreatie voor verschillende doelgroepen van de Leefstijlvinder[2]. In de toevoeging van nieuw aanbod is het van belang om in beeld te brengen naar welke vorm van beleving er vraag is. Daarom is in het vooronderzoek gekeken naar het leefstijlenprofiel van inwoners van zowel de gemeente als de omliggende regio. Dit is vervolgens gerelateerd aan het aanbod[3].

2 De leefstijlvinder is een marktsegmentatie model ontwikkeld door MarketResponse in samenwerking met provincies en onderscheid 7 verschillende leefstijlen in de Nederlandse bevolking. Meer hierover in bijlage 1.
3 In 2023 heeft Thx.agency 420 toeristische producten en 107 overnachtingsmogelijkheden in de regio van een leefstijlkleuring voorzien. De onderzoeksresultaten zijn gebruikt in deze vergelijking.

Op basis van dit onderzoek adviseert de gemeente de volgende drie ontwikkelrichtingen, die hieronder worden toegelicht:

1. Natuur en cultuurbeleving in Gilze en Rijen
   Doelgroep: verbindingszoeker en inzichtzoeker.
2. Aanvullend aanbod voor de inwoners
   Doelgroep: stijlzoeker.
3. Een groene bestemming voor de stedelingen
   Doelgroep: avontuurzoeker en plezierzoeker.

Een beschrijving van de bovenstaande doelgroepen staat in bijlage 25.

Natuur en cultuurbeleving in Gilze en Rijen

Natuur en cultuurbeleving zijn passend bij de kernwaarden van de gemeente. We ambiëren om nóg meer een wandel- en fietsgemeente te worden waar men van de diverse landschappen kan genieten en meer kan leren over de rijke historie en de vele verhalen die we te vertellen hebben. Passend bij onze kernwaarden, én echte natuur- en cultuurliefhebbers zijn de leefstijlen inzichtzoekers en verbindingszoekers. Deze doelgroepen willen we nog beter bedienen met kwalitatief hoogwaardig aanbod.

We hebben al relatief veel aanbod in de gemeente dat (mede-) aantrekkelijk is voor de verbindingszoeker en in iets mindere mate inzichtzoeker. Ook wonen in Gilze en Rijen en de nabijgelegen gemeenten waar vereniging Toerisme de Baronie actief is, Alphen-Chaam en Baarle-Nassau, relatief veel verbindingszoekers (17% van de inwoners is verbindingszoeker). Het aantal inzichtzoekers is gelijk aan het Nederlands gemiddelde (13%). We zien kansen om deze doelgroepen nóg beter te bedienen in dagrecreatief én verblijfsrecreatief aanbod.

Kansrijke concepten

Dagrecreatie concepten met potentie voor de verbindingszoeker en inzichtzoeker (Thx.agency, 2023):

- *Het combineren van verhalen.* Er ligt potentie voor deze doelgroepen in het samenbrengen van de geschiedenis van de regio in een aantrekkelijk verhaal om het erfgoed nog beter beleefbaar te maken. De inzichtzoeker wil hier graag van leren en zo veel mogelijk informatie opdoen. Deze doelgroep is op zoek naar een passende en eigentijdse beleving. De verbindingszoeker leert ook graag over de geschiedenis, maar minder diepgaand dan de inzichtzoeker. Ook verkrijgen zij de informatie graag op een laagdrempelige, toegankelijke manier.
- *Koppelen of ontwikkelen van nieuwe route*s. Bijvoorbeeld over de voormalige leerindustrie of een Napoleonroute.
- *Tijdens evenementen andere bezienswaardigheden koppelen.* Bijvoorbeeld tijdens de Bedevaart van Sint-Anneke ook ander (religieus) erfgoed in de spotlight plaatsen.

Op basis van trends en ontwikkelingen zijn de volgende verblijfsrecreatieve concepten mogelijk kansrijk:

- *Unieke, authentieke en onderscheidende B&B initiatieven,* bijvoorbeeld in erfgoedlocaties, bij de boer of op een natuurrijke plek nabij wandel en fietsroutes zijn mogelijk kansrijk voor deze doelgroepen. In de regionale Visie verblijfsaccommodatiemarkt regio Hart van Brabant (2022) is daarnaast bepaald dat er in de meeste deelgebieden potentie is voor B&B's en ze in elk gebied van meerwaarde zijn. Hoewel er geen specifiek inzicht is in de huidige capaciteit en marktruimte voor B&B's in de gemeente, is de B&B sector nog steeds een voorzichtige groeimarkt waar mogelijk kansen liggen.
- *Camperplaatsen in het groen met goede voorzieningen* zijn mogelijk kansrijk voor deze doelgroepen. Het aantal camperaars in Nederland is de laatste jaren sterk gegroeid, deze groeiende vraag biedt kansen voor nieuw aanbod.
- *Agrotoerisme* biedt mogelijk kansen. Er is een toenemende interesse in zowel

verblijfsrecreatie bij de boer als in dagrecreatieve activiteiten. Met de transitie van het landelijk gebied groeit ook het aanbod aangezien boeren steeds vaker een tweede inkomstenbron zoeken naast hun agrarische activiteiten. Het NBTC constateert hierover echter dat er belangrijke kennishiaten zijn als het gaat om de vraagzijde van agrotoerisme, aangezien hier nauwelijks data over bekend zijn. Wat betreft verblijfsrecreatieve concepten past deze trend wel goed bij de verbindingszoeker (in de vorm van een camping met goede voorzieningen of B&B). In de regionale Visie verblijfsaccommodatiemarkt regio Hart van Brabant (2022) wordt, naast de potentie voor B&Bs, gesteld dat de marktpotentie voor 'reguliere'- en minicampings ook (beperkt) aanwezig is. Wel is belangrijk dat de voorzieningen van goede kwaliteit zijn en de accommodatie een authentieke en onderscheidende beleving biedt.

Aanvullend aanbod voor de inwoner

In de gemeente Gilze en Rijen en de nabijgelegen gemeenten Breda, Alphen-Chaam en Baarle-Nassau wonen relatief veel stijlzoekers. Opvallend is echter dat we slechts beperkt aantrekkelijk aanbod hebben voor deze doelgroep. Slechts 18% van het dagrecreatieve aanbod is (mede-)aantrekkelijk voor de stijlzoeker. Bijna een vijfde van de inwoners vindt daarmee in het huidige aanbod niet de beleving die zij graag zouden hebben, of, de keuzemogelijkheden voor de stijlzoeker, binnen de activiteiten die wel aansluiten bij de gewenste beleving, zijn beperkt. Het heeft meerwaarde om dagrecreatief aanbod voor de stijlzoeker te ontwikkelen.

Kansrijke concepten

Dagrecreatie concept met potentie voor de stijlzoeker (Thx.agency, 2023):

- *Golfactiviteiten.* Er zit potentieel in het promoten van golfactiviteiten. Er zijn namelijk veel golfbanen in Gilze en Rijen en de directe omgeving.

Een groene bestemming voor de stedelingen

De gemeente Gilze en Rijen wil een groene bestemming zijn, ook voor bezoekers uit de nabijgelegen steden Breda en Tilburg. Dit vraagt om passend aanbod. In Breda en Tilburg wonen relatief veel avontuurzoekers (12% van de inwoners) en plezierzoekers (21% van de inwoners). Iets meer dan de helft van het dagrecreatieve aanbod in de gemeente Gilze en Rijen is (mede-) aantrekkelijk voor deze doelgroepen. Er liggen kansen in het ontwikkelen van dagrecreatief aanbod voor deze doelgroepen.

Kansrijke concepten

Dagrecreatie concept met potentie voor de avontuurzoeker en plezierzoeker (Thx.agency, 2023):

- *Het combineren van verhalen.* Er ligt potentie voor deze doelgroepen in het samenbrengen van de geschiedenis van de regio in een aantrekkelijk verhaal om het erfgoed nog beter beleefbaar te maken. Deze doelgroepen zoeken echter een unieke beleving en interactie. Ze worden graag ondergedompeld in de activiteit. Het verhaal ervaren op een manier dat out-of-the-box, anders-dan-anders is, spreekt deze doelgroepen aan.
- *Koppelen of ontwikkelen van nieuwe routes.* Ook hier geldt dat de manier van beleven uniek en anders-dan-anders moet zijn om de avontuurzoeker en plezierzoeker aan te spreken. Voor de plezierzoeker is een veelvoud van voorzieningen bij de route (horeca en vertier) een plus.

4.4 Uitgangspunten en randvoorwaarden

Om de speerpunten te realiseren zijn de volgende uitgangspunten en randvoorwaarden van groot belang:

Samenwerking

Samenwerking in de gemeente, binnen de sector en in regioverband is van belang om een aantrekkelijk toeristisch-recreatief product neer te kunnen zetten. Daarom is het belangrijk om in te blijven zetten op de continuering en intensivering van de samenwerking tussen beleidsdomeinen binnen de gemeente, de samenwerking met regionale partijen zoals de stedelijke regio Breda-Tilburg, Hart van Brabant en deelname aan LandStad de Baronie en het stimuleren en faciliteren van ontmoeting binnen de sector in samenwerking met Toerisme de Baronie.

Duurzaam en maatschappelijk verantwoord ondernemen als uitgangspunt bij ontwikkelingen

Bij het realiseren van nieuwe initiatieven op het gebied van recreatie en toerisme nemen we duurzaam en maatschappelijk verantwoord ondernemen als belangrijk uitgangspunt mee. Dat betekent dat initiatiefnemers die bij ons aankloppen moeten aantonen dat ze hier aandacht voor hebben. We staan positief tegenover initiatieven met aantoonbaar aandacht voor het milieu, de natuur en leefomgeving.

Vrijwilligers

Veel van onze voorzieningen draaien op vrijwilligers. We zijn ontzettend dankbaar voor de energie en tijd die de vrijwilligers steken in het toeristisch-recreatieve product in de gemeente Gilze en Rijen. We zien een groot belang in een gezond netwerk van vrijwilligers.

Behoud van budgetten voor uitvoering

We kunnen de ambities alleen realiseren met voldoende financiële middelen. Daarvoor kunnen we niet alleen leunen op de sector, maar moeten wij zelf ook een financiële bijdrage leveren. De huidige budgetten voldoen voor de uitvoering van de ambities. Het is van belang dat deze budgetten behouden blijven. Daarnaast kijken we aanvullend naar subsidiemogelijkheden vanuit de provincie Noord-Brabant, het Rijk, het NTBC en bijdragen vanuit stedelijke regio Breda-Tilburg.

Voldoende ambtelijke capaciteit

Voldoende ambtelijke capaciteit is noodzakelijk om de acties uit het programma te realiseren. Met de huidige ambtelijke capaciteit kan er uitvoering gegeven worden aan de bovenstaande speerpunten. Het is echter van belang dat hierin niet gekort gaat worden.

DE FIETSALLEE
Natuur rond de Fietsallée.

Bijlage 1. Leefstijlvinder

In de ontwikkelkansen voor de dag- en verblijfsrecreatie in de gemeente Gilze en Rijen is gebruik gemaakt van de doelgroepsegmentatie van de Leefstijlvinder (leefstijlvinder.nl), ontwikkeld door MarketResponse. De leefstijlen geven inzicht in het gedrag, de waarden en behoeften van recreanten en toeristen op basis van psychologische en sociologische kenmerken. De leefstijlsegmentatie onderscheidt zeven doelgroepen, ook wel leefstijlen genoemd, met allemaal een eigen vrijetijdsprofiel. Dit zijn de volgende zeven leefstijlen: Avontuur-, Plezier-, Harmonie-, Verbindings-, Rust-, Inzicht en Stijlzoekers. De zeven Leefstijlen zijn weergegeven in de onderstaande figuur.

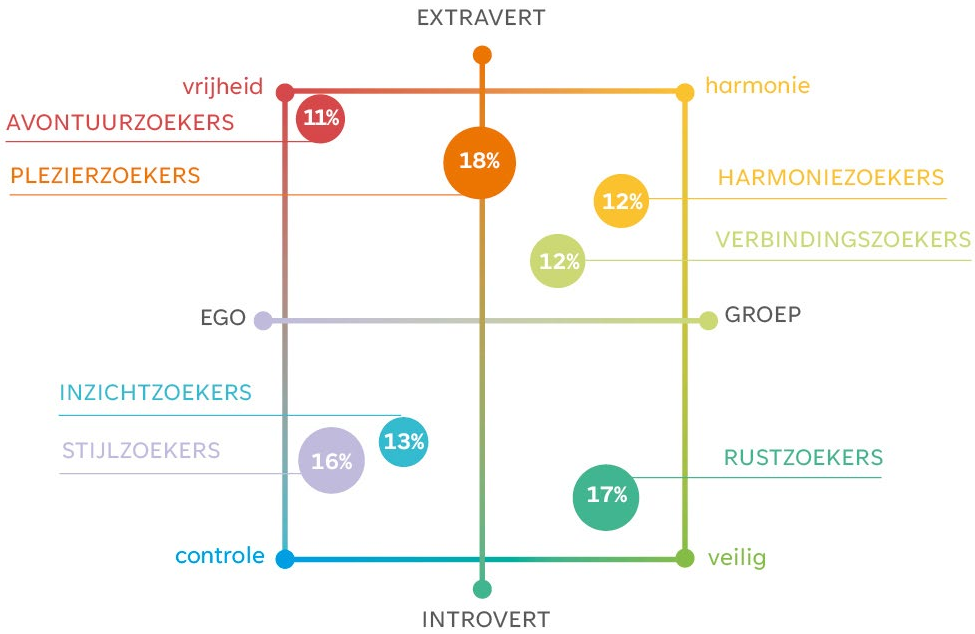

In deze bijlage vindt u de beschrijving van de, voor de gemeente Gilze en Rijen, kansrijke doelgroepen: inzichtzoeker en verbindingszoeker (dag- en verblijfsrecreatie), stijlzoeker (dagrecreatie), avontuurzoeker en plezierzoeker (dagrecreatie). Meer informatie over de leefstijlen is te vinden op leefstijlvinder.nl.

< Model Leefstijlvinder, MarketResponse 2023

INZICHTZOEKER

Inzichtzoekers

Inzichtzoekers zijn bedachtzame, serieuze en intelligente mensen. Ze zijn erg leergierig en in hun vrije tijd op zoek naar zelfontplooiing. Vrije tijd wordt door de inzichtzoeker nuttig besteed, met een bezoek aan een museum, het bekijken van bezienswaardigheden of ze trekken de natuur in om aan de conditie en gezondheid te werken. Inzichtzoekers bezoeken graag monumenten, historische vindplaatsen en musea, het liefst met de mogelijkheid tot het lezen van achtergrondinformatie. Ook zijn inzichtzoekers echte wandelaars en gaan ze in de natuur graag vogels of wild spotten, ook kunnen ze een bezoek aan een bezoekerscentrum erg waarderen. Ze houden niet van georganiseerde activiteiten, vaak hebben ze zelf de kennis al in huis. Wel zijn ze bovengemiddeld geïnteresseerd in observatiehutten en themaroutes.

Wat betreft de verblijfsrecreatie vindt de inzichtzoeker het fijn om te verblijven op een plek waar de praktische voorzieningen goed geregeld zijn en het interieur enige luxe en comfort biedt. Inzichtzoekers kiezen relatief vaker voor een bekende hotelketen of een B&B. Ze hechten waarde aan privacy, rust en ruimte, maar vinden het ook belangrijk dat er in de omgeving voldoende te doen is qua cultuur- en natuurbeleving.

Sfeerbeelden inzichtzoeker

VERBINDINGSZOEKER

Verbindingszoekers

Verbindingszoekers zijn behulpzame, evenwichtige mensen die zichzelf omschrijven als ‘gewoon’ en hartelijk. Wat betreft cultuurbeleving wordt de verbindingszoeker zowel enthousiast van nieuwe streken leren kennen en kennis opdoen, als gezelligheid met vrienden en familie. Ze worden zeer enthousiast van erfgoed; molens, archeologische monumenten en vindplaatsen sluiten helemaal aan bij hun voorkeuren. Museumbezoek mag heel laagdrempelig, een streekmuseum spreekt hen het meeste aan. Daarnaast zijn verbindingszoekers echte natuurliefhebbers. Ze gaan vaak buiten op pad en zijn echte fans van wandelen en fietsen. Tijdens het wandelen of fietsen waarderen ze de aanwezigheid van een bezoekerscentrum, observatiehut en pleisterplaatsen sterk.

Wat betreft verblijfsrecreatieve voorzieningen zijn verbindingszoekers op zoek naar kleinschaligheid. De accommodatie voor deze doelgroep mag authentiek, gemoedelijk, knus en rustig zijn, met gastvrij personeel. De verbindingszoeker verblijft relatief vaker in een bekende hotelketen of op een camping. De verbindingszoeker is niet op zoek naar luxe, maar vindt het wel belangrijk dat er goede faciliteiten zijn. Daarnaast hecht de verbindingszoeker waarde aan de mogelijkheid om nieuwe mensen te ontmoeten en vinden ze het prettig als ze vanuit de accommodatie eenvoudig, wandelend en/of op de fiets, de omgeving kunnen verkennen.

Sfeerbeelden verbindingszoeker

STIJLZOEKER

Stijlzoekers

Stijlzoekers zijn gedreven, ambitieuze en zelfverzekerde mensen. Vrije tijd is voor de stijlzoekers tijd die je optimaal moet besteden. Ze houden van exclusiviteit, luxe en comfort. De stijlzoeker staat eigenlijk overal wel voor open, zolang het ze maar op een bepaalde manier prikkelt. Zo kan de stijlzoeker in de vrije tijd actief gaan sporten, maar ook zichzelf helemaal laten verwennen en genieten van exclusieve activiteiten. VIP-arrangementen zijn bijvoorbeeld ook aantrekkelijk voor de stijlzoeker aangezien dit hen een gevoel van exclusiviteit geeft. Stijlzoekers gaan graag op pad om culturele activiteiten te ondernemen, zo bezoeken ze graag filmhuizen en bioscopen en concertzalen en poppodia. Ook zijn stijlzoekers graag actief in de natuur. Ze houden van sportiviteit en actie, maar willen ook wel graag kennis opdoen, ook de gezelligheid opzoeken met anderen, vaak met de kinderen, is voor hen een belangrijk motief om de natuur in te gaan.

Sfeerbeelden stijlzoeker

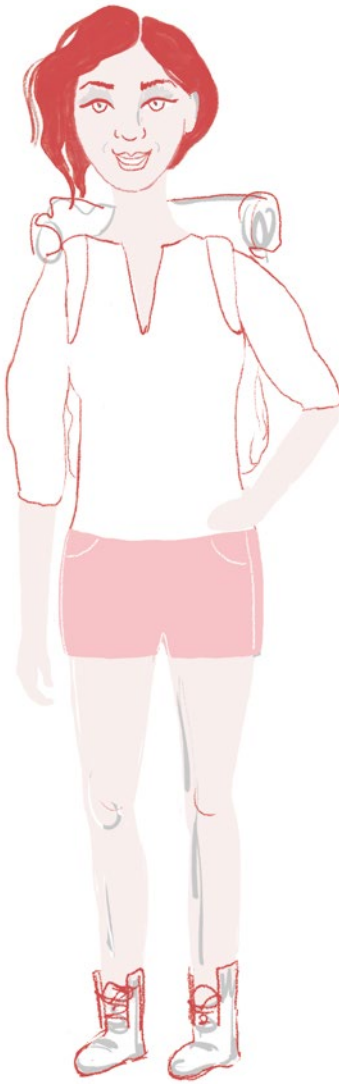

AVONTUURZOEKER

Avontuurzoekers

Avontuurzoekers zijn creatief, eigenwijs en omschrijven zichzelf als intelligent en ondernemend. Ze gaan graag hun eigen gang en trekken hun eigen plan. Vrije tijd is tijd voor zelfontwikkelingen, tijd om nieuwe dingen te beleven en tijd om creatief bezig te zijn. De avontuurzoeker is een echte cultuurliefhebber. Hoewel de avontuurzoeker alle vormen van cultuur waardeert, bezoekt deze musea en erfgoedlocaties het liefst. Wel is het belangrijk dat deze plekken inspirerend, expressief of bijzonder zijn. Ook zijn avontuurzoekers echte natuurliefhebbers. Ze vinden het fijn om rond te struinen en van de gebaande paden af te gaan “echt de natuur in”.

Sfeerbeelden avontuurzoeker

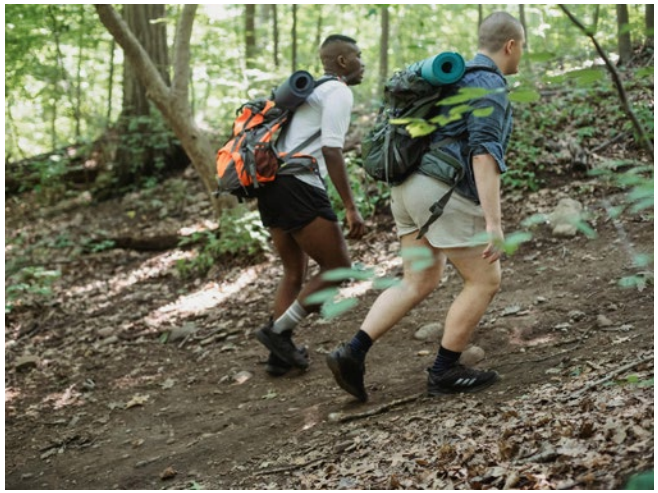

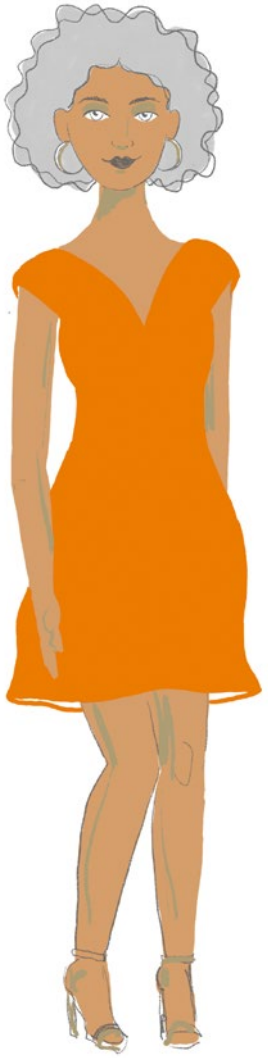

PLEZIERZOEKER

Plezierzoekers

Plezierzoekers zijn echte gezelligheidsmensen, ze omschrijven zichzelf als spontaan, vrolijk, avontuurlijk, impulsief en eigenwijs. Ze hebben het liefst veel mensen om zich heen en trekken er dan ook graag op uit met familie, vrienden en kennissen. Wat betreft cultuurbezoek zijn plezierzoekers vooral te porren voor bioscopen, festivals en concerten. Ze bezoeken cultuur en erfgoed vooral om plezier te hebben en leuke dingen te doen met het gezelschap. Ook natuurbeleving staat in het teken van gezellig samen zijn, nieuwe plekken ontdekken en samen activiteiten ondernemen.

Sfeerbeelden plezieroeker

GEMEENTE Gilze en Rijen